

Історична повість «Захар Беркут»

(до 165-річчя від дня народження
І. Я. Франка)

ІВАН ФРАНКО

ЗАХАР БЕРКУТ

КНИГОСПІЛКА

Історичну повість «Захар Беркут» І. Франко написав на конкурс редакції журналу «Зоря» у 1882 р. У цьому творі письменник порушує питання згуртованості спільноти перед зовнішньою небезпекою та проблеми зрадництва й легкодухості, що є актуальними і сьогодні.

Захар Беркут / І. Я. Франко. –
Харків ; Київ : Книгоспілка, 1930. –
212 с.

У травні 1883 р. в журналі «Зоря» було розміщене повідомлення про те, що повість І. Франка «Захар Беркут» одержала першу премію.

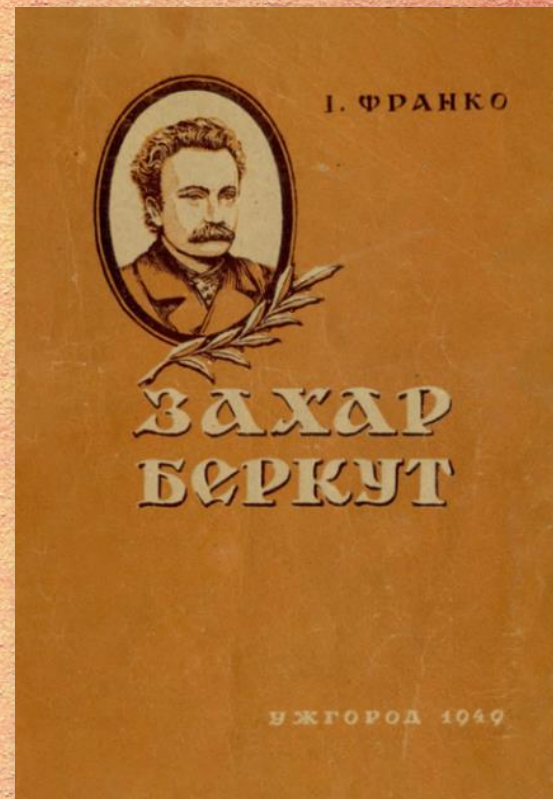

Письменникові довелося перебороти перешкоди, які чинив публікації твору редактор журналу. Він пробував нав'язати автору свою концепцію деяких історичних явищ, полемізував у листах, намагався схилити його до внесення у повість суттєвих змін.

Захар Беркут / І. Я. Франко ; вступ. ст. В. Тарнавського. – Вид. 2-ге. – Харків : Літ. і мистецтво, 1932. – 167 с.

Але І. Франко не мав наміру відступати від своїх поглядів на історичні події, а тим більше переробляти. Він залишив незмінною концепцію твору, обгрунтувавши ряд своїх думок у листах до редактора.

Після публікації в журналі повість вийшла окремим виданням. Твір опубліковано без суттєвих змін і відхилень від першодруку. Письменникові вдалося створити дуже реальний світ, використавши захопливий сюжет у поєднанні з неперевершеними описами природи. Автор зумів показати внутрішній світ героїв, пояснити їхні вчинки за допомогою діалогів та монологів.

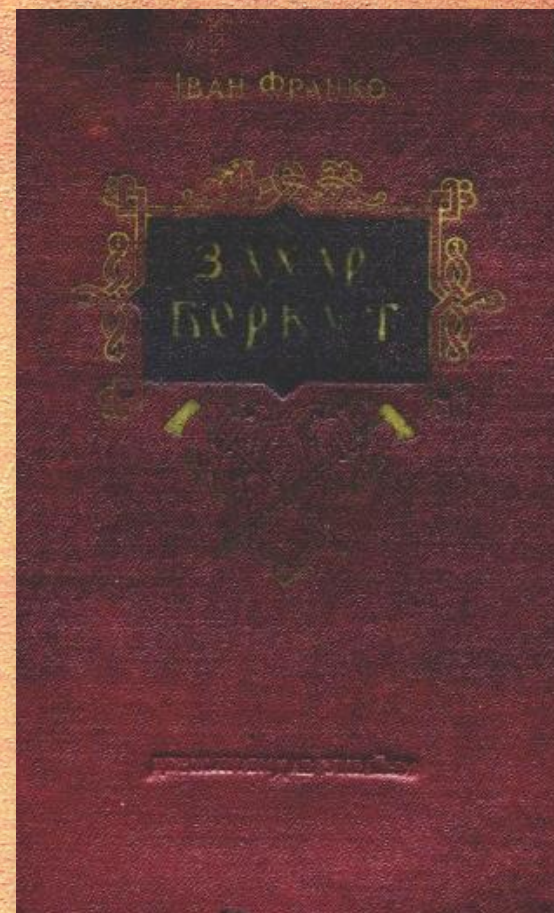
Захар Беркут / І. Я. Франко. – Ужгород :
[б. в.], 1949. – 144 с.

У творі поєднано певні історичні моменти й вигадані образи та події. Більшість персонажів – не історичні особи, а вигадані автором. Водночас при описі місцевості І. Франко дотримувався історичної достовірності. Село Тухля, про яке пише автор, існує насправді. Воно розташоване недалеко від м. Стрия на Львівщині.

Захар Беркут / І. Я. Франко ; худож. В. Г. Литвиненко. – Київ : Держ. вид-во худож. літ., 1960. – 178 с. : іл.

Сюжет повісті побудований на епізодах монголо-ординської навали в середині XIII ст., коли прибулі завойовники, захопивши та знищивши території Київського та інших князівств, рушили через Карпатські гори на Угорське королівство й опинилися біля с. Тухля.

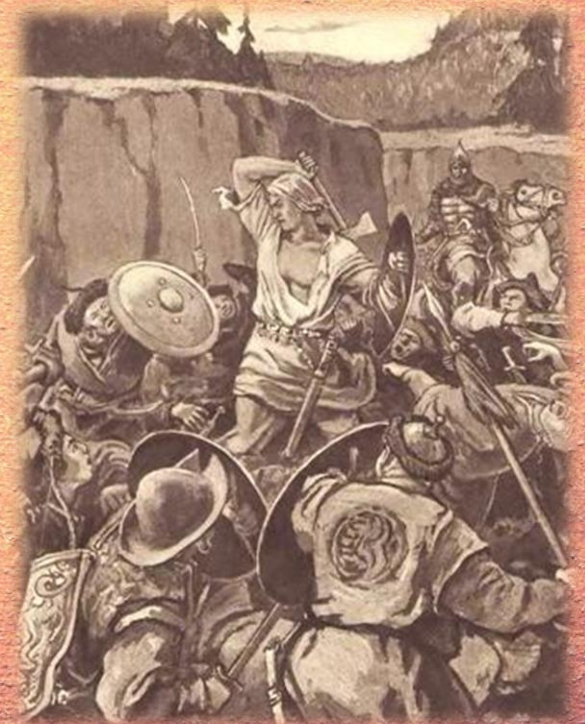

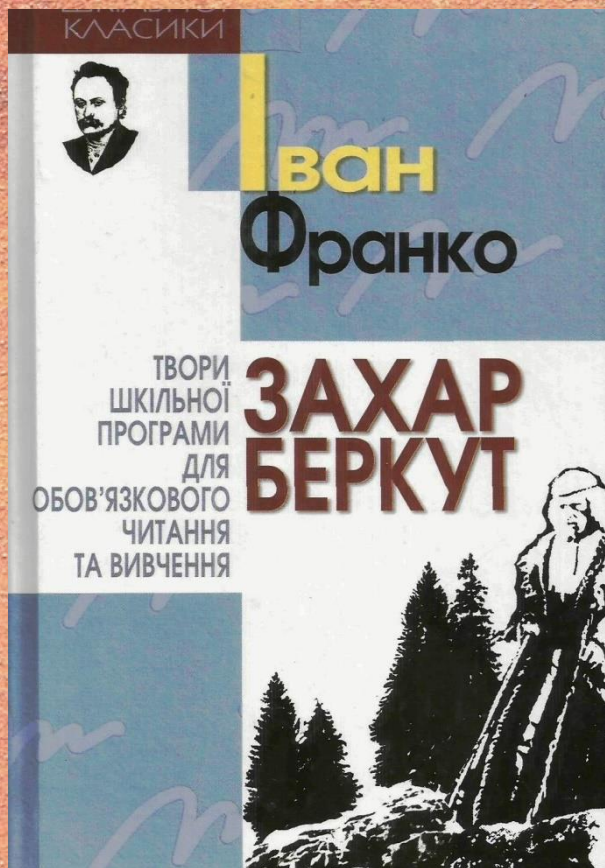
Захар Беркут / І. Я. Франко ; іл. В. Литвиненка. – Київ : Держ. вид-во худож. літ., 1954. – 158 с. : іл.

У творі письменник описує, як жителі гірських районів, намагалися захистити свою землю та свої права від захоплення їх княжим боярином Тугар Вовком, якому князь Данило Галицький передав у володіння їхні землі без відома селян.

Захар Беркут / І. Я. Франко. – Київ : Дніпро, 1979. – 155 с.

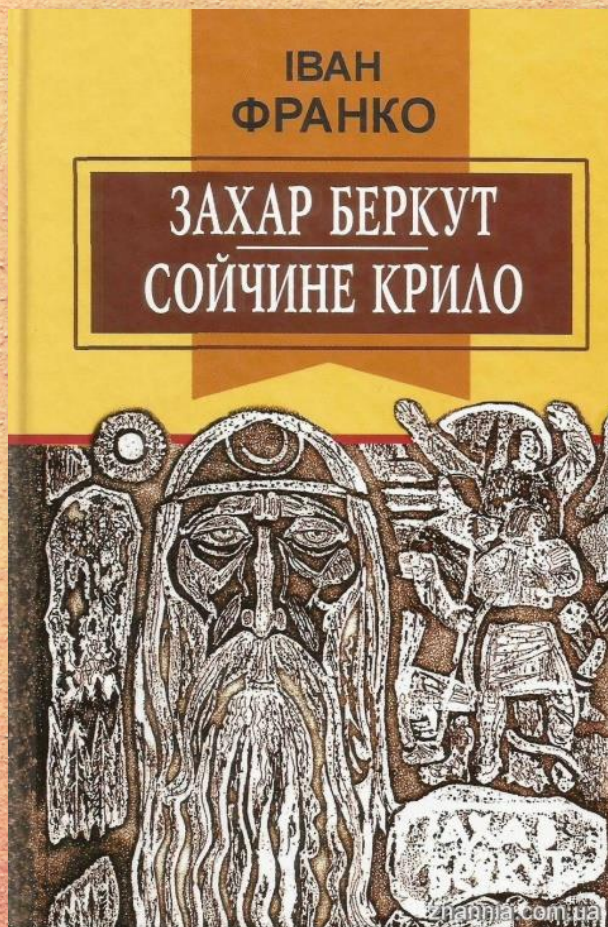

Селяни вважали себе вільними людьми. І нове покоління їх – в особі сина Захара Беркута – Максима – також вважало себе вільним й шанувало усталені традиції та звичаї своїх батьків і дідів. Тому вони були готові віддати свої сили та своє життя за збереження власної землі, традицій, свободи.

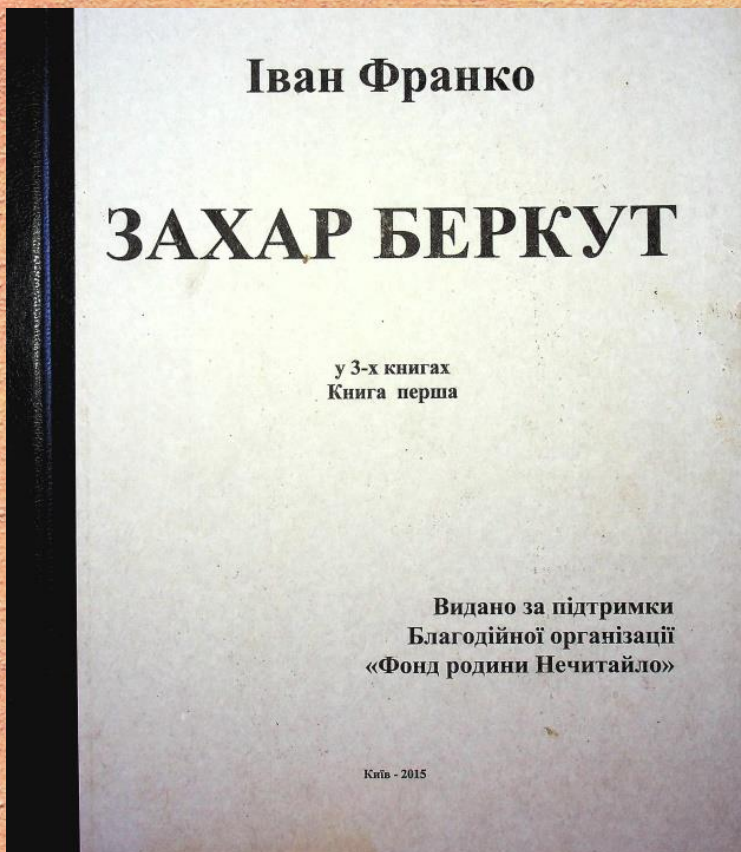
Захар Беркут / І. Я. Франко; передм. Л. М. Лішинської. – Київ : Школа, 2006. – 220 с.

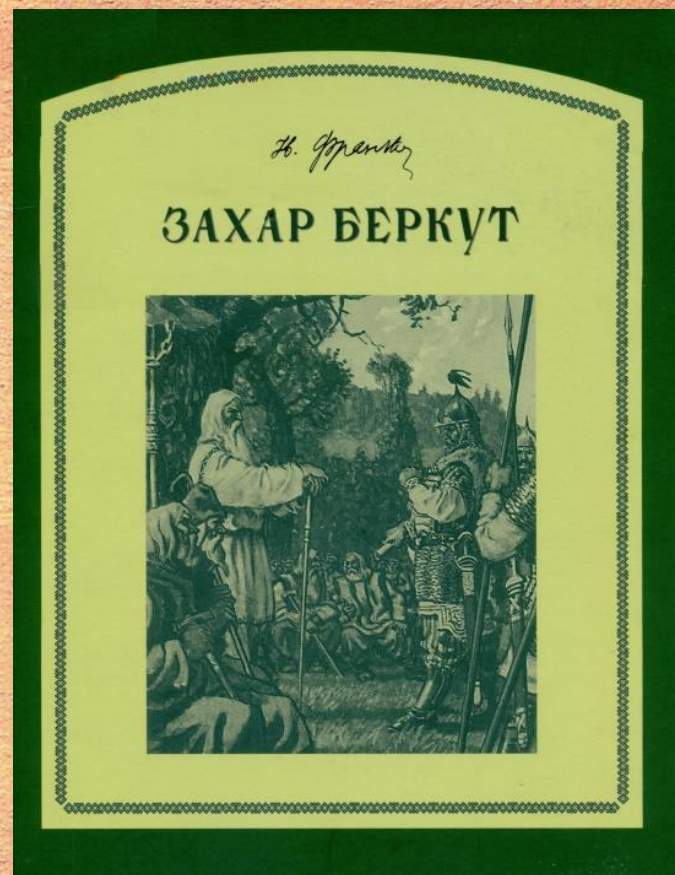
Твір І. Франка викликав широке зацікавлення громадськості, його прихильно сприйняла і критика. Повість була перекладена на багато мов.

Захар Беркут ; Сойчине крило / І. Я. Франко. – Київ : Знання, 2018. – 239 с.

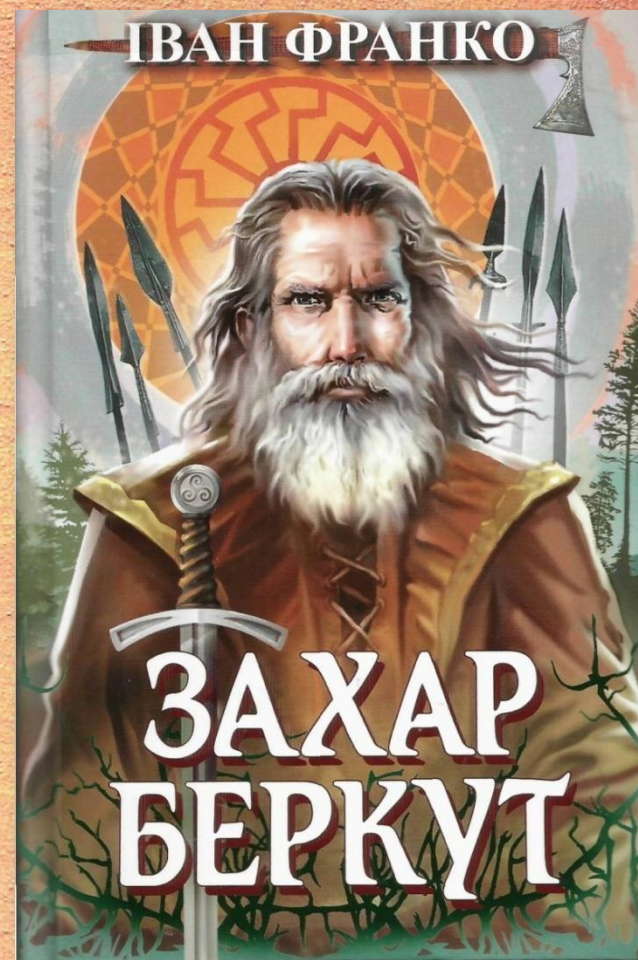

Захар Беркут [Шрифт
Брайля] : у 3 кн. / І. Я.
Франко. – Київ : А-БА-БА-ГА-
ЛА-МА-ГА, 2015. – Кн. 1. –
110 с. ; Кн. 2. – 112 с. ; Кн.
3. – 97 с.

Захар Беркут / І. Я.
Франко. – Перевидання,
перероб. – Київ : Дніпро,
2016. – 177 с.

Твір «Захар Беркут» надихнув низку письменників на написання творів за його мотивами. Так, ще у 1928 р. син І. Франка – Петро – написав драму «Захар Беркут» на 4 дії. У 2019 р. вийшли друком комікси «Захар Беркут. Легенда» О. Корешкова, що є приквелом до першоджерела.

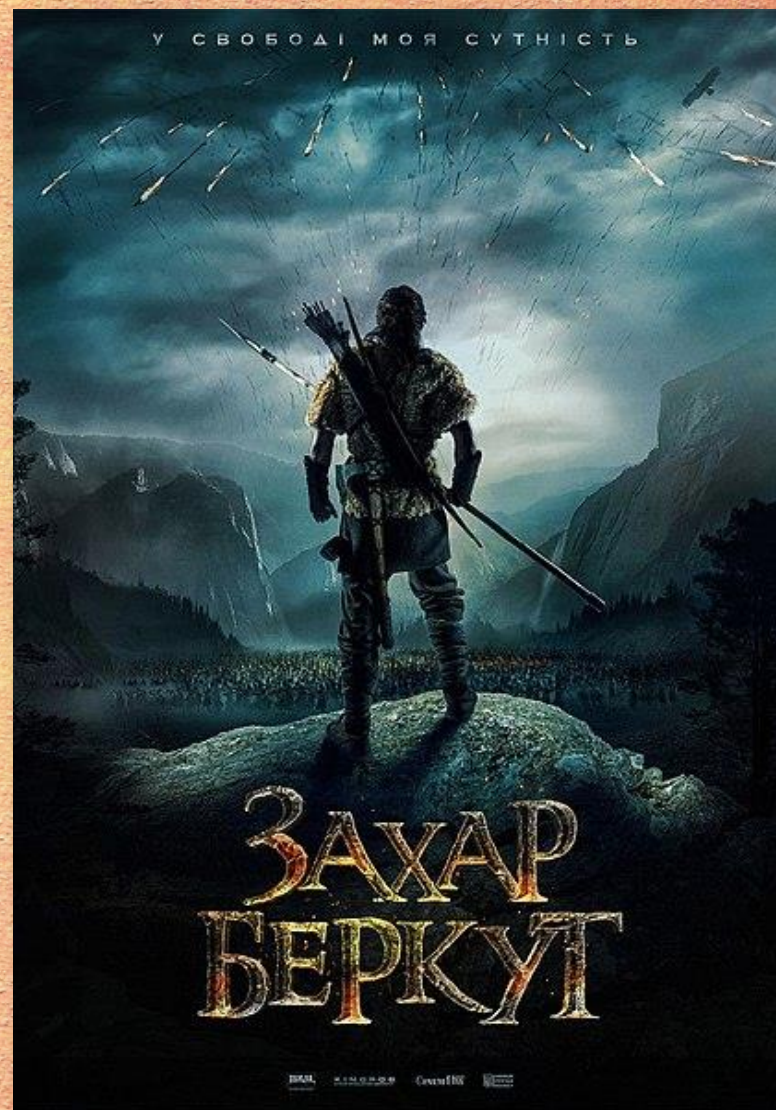

Захар Беркут / І. Я. Франко. –
Київ : Знання, 2020. – 207 с.

Повість «Захар Беркут» має дві екранізації. Перша вийшла у 1971 р., режисером якої був Л. Осика, сценаристом – Д. Павличко. У фільмі знялися такі відомі актори, як Б. Брондуков, В. Симчич та К. Степанков. У цілому зв'язок із літературним першоджерелом було збережено, але сценарій доповнено релігійно-світоглядною дискусією між Максимом та Мирославою.

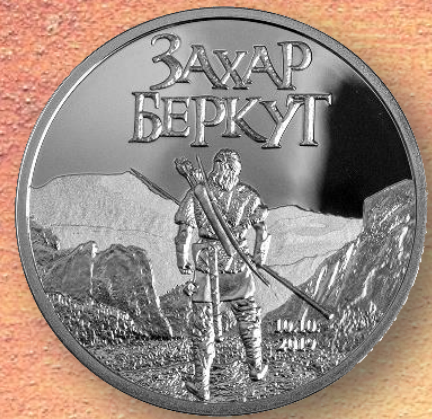
Другий фільм вийшов у 2019 р., відомий у міжнародному прокаті як «Зринаючий яструб». Це була спільна робота українського та американського режисерів А. Сеїтаблаєва та Д. Вінна. Фільм доволі динамічний, у ньому багато дій, бойових епізодів, але сюжет різниться із повістю І. Франка.

Український гурт «Океан Ельзи» записав до фільму пісню «Перевал».

Спеціально до екранізації фільму 2019 р. АТ «Ощадбанк» у партнерстві з FILM.UA замовив ексклюзивну срібну пам'ятну монету «Захар Беркут». Дизайн монети розробили майстри Монетного двору Польщі. Монета має презентаційну упаковку – рамку, в якій між двома прозорими силіконовими мембранами утримується монета посередині повноколірного пейзажу, де карпатські гори продовжують сцену з фільму на реверсі монети. Ілюстрована обкладинка рамки служить сертифікатом до монети, де українською і англійською мовами наведені її характеристики.

Повість «Захар Беркут» – це надзвичайний історичний твір про патріотизм, незламність та відважну боротьбу з ворогом.

Публікації про повість «Захар Беркут»

1. Бондаренко, Ю. Міфологічна природа повісті І. Франка «Захар Беркут» / Ю. Бондаренко // Дивослово. – 2000. – № 1. – С. 2–5.
2. Гук, Р. Іван Франко «Захар Беркут» / Р. Гук // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 8. – С. 33–37.
3. Дудіна, Т. Іван Франко. Повість «Захар Беркут» : аналіз повісті / Т. Дудіна, А. Панченков // Українська мова та література. – 2007. – Серп. (Число 29/32). – С. 14–32.
4. Легкий, М. «Захар Беркут» Івана Франка : повість про минуле для майбутніх поколінь / М. Легкий // Педагогічна думка. – 2016. – № 2. – С. 3–8.
5. Неділя, І. Іван Франко «Захар Беркут» / І. Неділя, Г. Чирко // Українська мова та література. – 2018. – Лип. (Число 13/14). – С. 75–85.

6. Скорикова, Т. Стилiстичнi особливостi iсторичної лексики повістi Iвана Франка «Захар Беркут» / Т. Скорикова // Українська мова i лiтература в школах України. – 2019. – № 12. – С. 33.

7. Сокил, В. Фольклорнi джерела повістi I. Я. Франка «Захар Беркут» / В. Сокил // Українська мова i лiтература в школі. – 1989. – № 9. – С. 74–76.

8. Соя, Б. Аналіз повістi Iвана Франка «Захар Беркут» / Б. Соя // Дивослово. – 2006. – № 9. – С. 38–42.

9. Парцей, Н. Iсторична основа повістей «Захар Беркут» Iвана Франка i «Тарас Бульба» Миколи Гоголя / Н. Парцей // Дивослово. – 2020. – № 11. – С. 21–25.

10. Пащенко, А. «Захар Беркут»: свобода як цивiлізаційний вибір / А. Пащенко // Кiно-Театр. – 2020. – № 1. – С. 8–10.